

Ma zárul a biológusok vándorgyűlése

Dr. Garay András előadása

A Magyar Biológiai Társaság Szegeden folyó X. Vándorgyűlésének első napi plenáris ülésén dr. Garay András címzetes egyetemi tanár, a biológiai tudományok doktora, a Magyar Tudományos Akadémia szegedi biológiai központjának igazgatóhelyettese tartotta a főreferátumot a molekuláris aszimmetria eredetéről és biológiai jelentőségéről. A szegedi tudós világszerte nagy visszhangot keltő kutatásainak azokról az eredményeiről is beszámolt, melyeket a szegedi biológiai központban végeztek. Tegnap a szekcióülések szünetében rövid interjút kértünk dr. Garay Andrástól, aki készséggel válaszolt előadásának témáiról.

Mint ismeretes, a molekulák térbeli képződmények, s két, tükörképi pár formájában léteznek. Hasonlatképpen az emberi kezét említhetném, ahol a bal kéz tükörképe a jobb és viszont. A legtöbb molekulából kétféle van, az egyik az emberi jobb kézhez, a másik a balhoz hasonlítható. A kétféle molekulát izomereknek nevezzük. Az élő szervezetben csak az egyik fordul elő, az aminosavakat tekintve, ugyancsak az emberi kéz hasonlatánál maradván, a bal oldali — melynek eredete rejtélyes. Ha laboratóriumban ilyen vegyületeket állítunk elő, a készítmény egyik fele balos, másik fele jobbos lesz, az élő szervezet azonban kiszelektálja a balos aminosavakat olyannyira, hogy egy balos vegyületet tápanyagként használhat, a jobboson viszont éhen hal vagy megmérgeződik.

Ezt a jelenséget már 1854-ben észrevette Pasteur, aki a természet egységének elve alapján feltételezte, ha az élet ilyen aszimmetrikus, akkor az egész világegyetemnek is ilyen asszimmetrikusnak kell lennie. Csak 102 évvel később, 1956-ban derült ki, valóban így van: az atommagból kirepülő elektronok mind balra „pörögnek saját tengelyük körül”, holott egyik felüknek balra, másiknak jobbra kellene. Előadásom első részében az anyag és az élőlények aszimmetriája közötti kapcsolatot bizonyítottam, a második részben pedig arról számol-

tam be, mit jelent ez az aszimmetria a molekulán belüli jelenségek szempontjából. Az aszimmetrikus molekulában gerjesztéskor, tehát például ha fény éri, mágneses mező keletkezik; ennek a mikromágneses mezőnek erősségét mértük ki, s megállapítottuk, számos biológiai folyamatban, mint a légzésben, fotoszintézisben, a sejt szerveződésében ennek a mezőnek igen komoly jelentősége van. Csak egyetlen példát: a földhasznált táplálék vagy a zöld levelek által felvett fényenergia hasznosabbá válik.

A szegedi tudós kutatásairól évekkal ezelőtt beszámolt a London Times, majd a Süddeutsche Zeitung is.

A Magyar Biológiai Társaság X. Vándorgyűlése ma, szerdán délelőtt szekcióüléseken folytatja munkáját, s a déli órákban dr. Abraham Ambrus akadémikus zárásával fejeződik be. A résztvevők délután ellátogatnak a fennállásának 50 esztendő fordulóját ünneplő újszegedi fűvészkertbe, ahol dr. Horváth Imre egyetemi tanár kalauzolja a vendégeket. N. I.

Szerelik a laboratórium betonvázát



Acs S. Sándor felvétele

Befejezték Újszegeden a Gabonatermesztési Kutatóintézet mögött épülő négyemeletes kutatólaboratóriumi épület alapozását, s a Bács-Kiskun megyei Építéstervező Vállalat hozzákezdett az előregyártott betonszerkezet összeállításához. Ezt a munkát néhány hét alatt elvégzik, majd kezdik a falazást. A laboratóriumi épület a tervek szerint 1973 végére készül el. Felvételünk a fűdémpanel beemeléséről készült

asszony és leány, akik egyenrangú tagjai a munkahelyi közösségnek és a családnak, és sokan fontos közéleti tevékenységet is végeznek. Ugyanakkor nem csekély azoknak a száma sem, akik gondolkodásukban és szokásaikban még örzik a múltból hozott előítéleteiket, ami hatással van tetteikre, visszatartja őket jogaik kellő megértésétől és gyakorlásától.

A szemlélet és a vélemény változása jól megfigyelhető és nyomon követhető a munkahelyeken. Gyakorlati tettek mérhető: azon, hogy mit tettek a nők munkájának könnyítése érdekében, milyen mértékben teremtették meg a feltételeket, hogy minél többben váljanak egyenrangúvá a bérezésben éppúgy, mint a vezetésben.

A pártszervezetek egész sora ismerte fel, hogy a gondok jelentős része hosszabb-rövidebb idő alatt helyileg megoldható. Egyaránt vonatkozik ez a nők munkáját könnyítő rendeletek betartására, a munkahelyi körülmények jobbá tételére, a bérezési egyenlőtlenségek megszüntetésére. Ebből kiindulva egyre többet kezdeményeznek, a gazdasági vezetőket is ösztönzik és bátorítják intézkedések meghozatalára és következetes végrehajtására.

Sok kedvező lépés történt bérkérdésekben: több helyen a fizetések alsó határát felemelték, például 800 forintról 1000 forintra stb. Gondot jelent még, hogy az egyenlő munkáért egyenlő bér elvénél gyakorlati megvalósítása vonatkozólag halad előre. Kevés munkahelyen vizsgálják meg, hogy az egyenlő feltételek mellett egyenlő mennyiségű és minőségű munkát végzők díjazása milyen eltérést mutat a férfi- és a nődolgozók között. Ahol ez megtörtént, ott elkészült a terv, és differenciált bérgazdálkodással fokozatosan felszámolják az aránytalanságokat. Sajnálatos, hogy még mindig erősen él a köztudatban az a felfogás, hogy a férfiak többet kell keresnie, mert ők a családfenntartók.

Sok kisebb-nagyobb intézkedés történt a nők munkájának könnyítésére, és még sok várat magára. A dolgozó nők égető problémája, hogy kevés a gyermekintézmény, különösen az óvodák képtelenség befogadni minden jelentkezőt. Éppen ezért nagy fontosságú az a társadalmi összefogás, amely segíti az üzemi és tanácsi kezelésben levő óvodák bővítését, újjak létrehozását. Nagyon fontos, hogy minél több tsz is érezze magáénak e gondok

Vegyipari fejlesztés

Kedden Pécsen megnyílt a Magyar Kémikusok Egyesületének hagyományos évi vegyészkonferenciája. A Pollack Mihály műszaki főiskola nagytermében Preisch Miklós, a Magyar Kémikusok Egyesületének főtitkára nyitotta meg a háromnapos konferenciát, amelynek két nagy témaköre van: az egyik a petrokémia fejlődési tendenciája, a másik a számítástechnika alkalmazása a kémiában és a vegyiparban.

Aranyérmek Erfurtban

A MIEM kiállítási irodához érkezett jelentés szerint az erfurti nemzetközi kertészeti kiállításon a nemzetközi bíráló bizottsága eddig 9 arany, 5 ezüst, és 8 bronzéremmel tüntette ki a magyar gazdaságok, vállalatok termékeit. Magyarországot 16 gazdaság, intézmény és vállalat képviseli a nagyszabású kertészeti bemutatón. (MTI)

Megyénk fontos gazdaságpolitikai feladata: Textilüzemeink megújítása

Iparfejlesztési és beruházási politikánkkal biztosítani kell, hogy iparunk műszaki-technikai színvonala a negyedik ötéves terv végére jelentősen emelkedjen. Ezeket a célokat tudományos eredményeink hatékonyabb felhasználásával, a géprekonstrukció-fejlesztéssel, a gépesítettség fokozásával, az automatizálás folyamatos bevezetésével érhetjük el. Ezt mint fontos gazdaságpolitikai feladatot jelölte meg a többi között két évvel ezelőtt az MSZMP Csongrád megyei pártterkezelete, amely értékelte a megye négyéves fejlődését, a kommuniztát, a dolgozó emberek munkájának eredményét, és kidolgozta a pártszervezetek további feladatait.

Növekszik a fogyasztás

Megyénk egyik nagy tradícióval rendelkező iparága a textilipar számára a népgazdaság negyedik ötéves tervében felvázolásra került egy nagyszabású rekonstrukciós program, amelynek lényege, hogy a textil- és a textilruházati ipart alkalmasra kell tenni a következő évek és évtizedek egyre növekvő követelményeinek teljesítésére. Könnyűipari üzemekben, ahol megyénkben a legtöbb munkást foglalkoztatják, fontos az elavult gépek helyett modern termelő eszközök üzembeállítása. Ezért új üzemek építése helyett előtérbe kerültek a termelést javító rekonstrukciók, korszerűsítések, hogy ily módon — lehetőleg létszám-bővítés nélkül — legyen megoldható a termelés, az export és a hatékonyság növelése.

Öt év alatt az országos rekonstrukciós program értelmében 41 milliárd forintot lehet fordítani a textil- és textilruházati ipar korszerűsítésére. Ez az összeg több mint kétszerese a III. ötéves tervben hasonló célra felhasznált összegnek. A megye részesedése a most felhasználható összegből 6,8 százalék. Lényegében kisebb, mint az országos textil- és textilruházati iparból való részesedés, amely 1970-ben 11 százalék volt. Ennek fő oka az, hogy a program a két iparcsoportból a legnagyobb mértékű fejlesztést a végső vertikumokat jelentő kötszővő, kikészítő és alsóruházati konfekciógyártásban irányozza elő. Ezekből megyénkben csak a kötszővő áru gyártás van képviselve.

Összességében Csongrád megyében két iparcsoport állásfoglalás-fejlesztésére 822 millió forintot fordítanak. A beruházások anyagi-műszaki összetétele az országosnál valamelyest rosszabb. Míg országosan az építés részaránya 18,3 százalék, megyénkben a beruházási ösz-

szeg 23,2 százalékát fordítják építésre. A program keretében épül fel ugyanis a Kenderfonó és Szövőipari Vállalat központi gyárának új szövőcsarnoka és a mátészalkai új gyár építése helyett bővítik Vásárhelyen, a HÓDIKÓT üzemét.

Öt év — 42 százalékos növekedés

Mi tette indokolta azt, hogy a népgazdaság ilyen nagy összegeket fordítson a textilipar fejlesztésére? Mindenekelőtt a negyedik ötéves tervben az iparág számára meghatározott termelési, gazdasági feladatok. Öt esztendő alatt ugyanis 42 százalékkal kell növelni a textil- és textilruházati ipar össztermelését. Amikor a célkitűzést meghatározták, figyelembe vették, hogy az iparág termelő berendezésének döntő többsége több évtizede dolgozik. Ennek következtében korszerűtlen, elavult, jelentős része kicserélést igényel. Csongrád megyében a Rostkikészítő Vállalat, a Kenderfonó és Szövőipari Vállalat fonógépeinek egyharmada, szövőgépeinek közel háromnegyede 1930 előtti. A Szegedi Textilművek fonodájának egy része is öregebb húszévesnél. Az itt alkalmazott kínai szövőgépeknél már a magyar textiliparban is alkalmaznak tízszer nagyobb termelékenységű gépeket. A HÓDIKÓT-ban az 1960 utáni fejlesztések eredményeként jelentős számú nagy teljesítményű gép is van, de a selejtezés elmaradása miatt sok a korszerűtlen és a kis termelékenységű gép.

Az általános népgazdasági célkitűzésekkel összhangban textilüzemeinkben kicserélik a sok elavult gépet és berendezést. Mióta „zöld jelzést kaptak” a textil- és textilruházati ipari rekonstrukciós programok, az MSZMP Csongrád megyei végrehajtó bizottsága nemcsak figyelemmel kíséri üzemek megújításának sok örömmel és gondtal járó munkáját, hanem rendszeresen értékeli is a feladatok elvégzését. Ezt tette a közelmúlt napokban is, és értékelése alapján lapunk hasábjain a rekonstrukció második évében című cikksorozatban számoltunk be, az elemzés több tapasztalatairól.

Korszerűbb gépek...

Sok jó hírt olvashattunk a rekonstrukciókról, s arról, hogy gyárainkban mindinkább sokak gondjává nő és szélesedik a termelés korsze-

rűsítésének feladata. Mind több azoknak a gazdasági vezetőknél, műszaki dolgozóknak és munkásoknak a száma, akik tudatos felelősséget éreznek a gazdálkodásért és általában az üzemi, gyári élet összes gondjairól. Sokféle formában, de alapjában azonos vagyontól fűtötten választják meg a vállalati törekvéseket, mert látják, hogy nemcsak a műszaki, technológiai és gazdasági célok vezérlik ezeket, hanem mindenütt arra törekvenek, hogy a dolgozó munkások általános feltételei is lényegesen javuljanak.

Több millió forintot fizetünk ki új gépek vásárlására. Természetesen azt szeretnénk, ha az a pénz, amit gépekre költünk, mielőbb megtérülne. A gyors megtérülés azt is jelentené, hogy vállalatunk jól hasznosítja az új technológiát, eredményesen gazdálkodik dolgozóival, az egész népgazdaság javára. Már most, a rekonstrukció második évében, de ezt követően még inkább, az új technika hatékony felhasználása kerül előtérbe. A rekonstrukció „korlátai” után minden biztonnyal le kell küzdenünk a gazdálkodás, a vezetési módszerek fogyatékosságait. A termelékenység növelésének ugyanis nemcsak a termelő dolgozók és termelő gépek között vannak jelentős tartózkodások, hanem a kisegítő munkafolyamatokban és a vezetésben is.

... korszerű termékek

A rekonstrukció halad, ha egyik-másik vállalatnál lassabban is a kelletnél. Lassabban? Különösen vonatkozik ez a szociális létesítményekre, öltözőkre, amelyek telepítése rendszerint egy-két lépéssel a termelő berendezések mögött kullog. A cél világos: a többi között a gazdaságos gyártás. Ennek érdekében a technika korszerűsítése és a gyártmányfejlesztés. A korszerű termék maga is igényli, nemcsak a technika és technológia, hanem a szemlélet és a vezetés módszerének korszerűsítését, az irányítás minden szintjén. A tapasztalatok alapján elmondhatjuk, hogy vállalatunk vezetői, dolgozói igyekeznek mindent megtenni annak érdekében, hogy a kapott lehetőség alapján biztosítsák a textil és textilruházati ipari üzemek műszaki előrehaladását, a munka termelékenységének növekedését, a gazdasági hatékonyság magasabb színvonalát.

Nagy Pál

Szekcióülések a könyvtári munkáról

A Magyar Tudományos Akadémián tegnap folytatódott az IFLA kongresszusa. A résztvevők szekcióüléseken vitatták meg a könyvtári munka elméleti és gyakorlati problémáit. A nemzeti és egyetemi könyvtár szekciója tegnap délelőtti ülésen került sor dr. Jóbóri Magda, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatójának előadására.

Nemzeti könyvtárunk — mondotta egyebek között — amelynek gyűjteménye jelenleg kétmillió könyvet és hárommilliónál több egyéb kiadványt tartalmaz, nem általános tudományos könyvtár. Az Országos Széchényi Könyvtár jellegzetessége, hogy nemcsak nevében, hanem tartalmában is nemzeti, vagyis elsősorban a magyar szellemi termékek őrzőhelye. Teljességre törekedve gyűjti a hazai kiadványokat, s lehető teljességgel a külföldi magyar nyelvű,

illetve magyar vonatkozású műveket.

Tegnap délután került sor az IFLA ritka és értékes könyvek és dokumentumok bizottságának tanácskozására és ennek keretében dr. Bors Gedeonnak, az Országos Széchényi Könyvtár munkatársának referátumára.

Ismeretlen Bartók-levelek

Viorel Cosma a Studii si cercetari de Istoria Artei című román folyóirat legutóbbi kötetében négy ismeretlen Bartók-levelet közölt. Bartók e leveleket Tiberiu Brediceanuhoz, az 1968-ban elhunyt román zeneszerzőhöz és folkloristához intézte.

Orbán Józsefné, az MSZMP KB munkatársa